

Christkindl a Somogy megyei Szulokról

A karácsonyi ünnepek sorában a betlehemezés a legnépszerűbb népi misztériumjáték. Megjelenítésének két formáját ismerjük: élő szereplőkkel vagy bábokkal előadva. A betlehemjárásnak több változata ismert, főbb jelenetei megegyeznek a szuloki karácsonyi köszöntőével. Ezek: Mária és József szállást keresnek, de a gazdag ember, illetve a pásztor pénzt kér tőlük. Nem tudnak fizetni, ezért csak az istállóban húzhatják meg magukat. Ugyancsak általános a betlehemjárás kezdete. Lámpagyújtás után indulnak el a csoportok. A *Christkindl*, ahogy a németek a betlehemezést nevezik, Szulokon ma is élő hagyomány.

Mikor kerültek a németek Szulokra? A magyarok lakta Zuluk község a török uralom alatt elnéptelenedett, határát bozótos erdő borította. A terület földesura, gróf Széchényi István elvadult földjei megművelésére 1715–1754 között német telepeseket hozott Württembergből. A betelepülő földműveseket a *dohánytermesztésben* való jártasságuk tette számára vonzóvá. Nekik köszönhető az egykor országszerte híres szuloki dohányterület tájfajta is.

A szuloki karácsonyi köszöntőt iskolásgyermekek – 10-14 év közöttiek – adják elő. A csoport tíz személyből áll; Mária (kezében a jászolban fekvő Jézust megtestesítő babával), József, négy angyal, két előénekes és két pásztor. A szereplők ruhái a szulokiak népviseletét követik. Márián és a négy angyalon a szuloki lányok ünnepi ruháját kisméretű tükrös szentképekkel egészítik ki, a fejükre pedig gazdagon díszített művirágos, gyöngyös pártát tesznek. Máriát az angyaloktól a mellén virágkoszorúban elhelyezett feszület és kezeiben a jászolban fekvő kis Jézus különbözteti meg. Józsefen fehér házivászon ruha, díszbe a hímzett szalagöv és fején a szalaggal rögzített koszorú. Kezében virágos vőfélybot, jobb kezében feszület. A két előénekes leányon, a szuloki leányok sötétposztó téli ünneplője. Fejüket keményített fehér fejkendő takarja, megkötése a helyi hagyományokat idézi. A pásztorok fejét szőrös kucsma fedi, ruházatuk fekete posztó, a szuloki legények ünnepi viselete.

A köszöntő csoport december 24-én lámpagyújtás után indul útra. Olyan házakhoz kopogtatnak be, ahol – feltehetőleg – szívesen látják őket. Megállnak a bejárati ajtó előtt és a következőt éneklik:

Álljatok meg pásztorok és hallgassátok, hogy az angyalok milyen szépen énekelnek! Mindnyájan a Glóriát zengik, milyen szent Mária és a Gyermek szalmán fekszik.

A házba bemegy két angyal, egy előénekes és egy pásztor.

Mi tisztességgel léptünk házatokba. Akartok lelki beszélgetést Józseffel és Máriával? Minket az Isten küldött.

A többi szereplő is a házba lép.

Gyere be, gyere be drága Jézuska! Minden gyermek imádkozik, a nagyok és a kicsik is. Keresztények örvendjete, mert a Mennyország megnyílt számotokra! Gyermek születik ma éjjel 12 órakor.

Mária:

Segítsetek nekem a gyermeket dajkálni! Szívetekeket hajlítsátok a jászol felé! Édes Jézus aludjál! Édes Jézus aludjál!

József prózában:

Uram kérek...

Pásztor prózában:

És mit kérsz?

József prózában:

Kis helyecskét nekem és Máriának.

Pásztor:

Van pénzed, tudsz fizetni?

József prózában:

Nem, pénzem nincs, Máriát tisztelni akarom.

Pásztor prózában:

Minden nap és minden órában egy koldus áll az ajtó előtt, egynek sincs egy krajcárja, hogy fizessen, kotródj az ajtó előtt. Kint hideg szél fúj. Ha nem mész el tüstént küldök egy szakaszvezetőért.

Mindnyájan:

A szakaszvezetők világon kívül ide vannak állítva. Fel, fel pásztorok a bárány látására! El a földektől, mit látunk! Egy mennyei muzsika hangjai szállnak az égből. A pásztorok és mások is mutatják az utat Betlehembe, mert szeretnénk a gyermeket imádni. Mert ő az égből a földre jött. Ő szűz Mária nem szörnyű az neked, hogy a gyenge gyermek szalmán fekszik. Nincs a megváltónak más helye.

József:

Mondd, drága Mária, hol tapasztaltad ezt?

Mária:

Hogy én azt hol tapasztaltam elmondom nektek, a beszéddel nem akartok takarékoskodni, egy ilyen Kedvest vinni."

Mindnyájan:

Egy nagyon szép gyermek számár és marhák között. Egy tiszta, egy finom, egy aranyos gyermek. Most az Úr előtt állunk, dicsőség Jézus-Krisztusnak! Ti pásztorok távozzatok, mi is elmegyünk, Mária is másik helyre megy!

Boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk!

Ezzel a házakhoz járó betlehemezés befejeződött, éjfélkor az első beharangozásra a csoport a jászolban fekvő Jézuskát az oltár elé teszi és énekl:

Dicsőség Jézus-Krisztusnak.

Christkindl-Spiel in Sulk

Alle:

Hört ihr Hirten, belibt nur steh'n, und hört wie die Englein singen schön, singen alle Gloria, wie heilig ist die Maria, ajajaj und ajajaj liegt das Kindelein auf der Strei.

Zwei Engel, eine Vorsingerin und ein Hirt:

Wir treten herein in aller Ehr'. Wollet Ihr ein geistliches sprechen o Herr von Josef, von Maria rein. Von Gott sind wir geschickt darein.

(Die anderen treten auch herein und alle singen.)

Tritt herein, tritt herein lieb's Jesulein. Die Kinder beten alle, groß und klein, erfreuet euch ihr Christen heut der Himmel ist auch schon lang bereit. Ein Kindelein wird geboren, heut' Nacht, wenn's zwölfte leut'.

Maria:

Helfet mir das Kindelein wiegen, das Herz zum Krippelein biegen. Schlaf Jesulein süß, schlaf Jesulein süß.

Josef (in Prosa):

Herr Hirt ich bitt'.

Hirt (in Prosa):

Und was du bitt'st?

Josef (in Prosa):

Ein kleines Wiegelein für mich und für die Maria.

Hirt (in Prosa):

Hast du auch Geld zu zahlen?

Josef (in Prosa):

Nein, ich hab' kein Geld zu zahlen, ich will Maria so verehren.

Hirt (in Prosa):

Es kommt mir alle Tag und alle Stund' ein Bettler vor meine Tür, hat niemals kein Kraizer Geld zu zahlen scherr dich vor meiner Tür, wir kommen noch eingeschwur, es geht ein kühler Wind. Lasset euch nicht fixieren, sondern mich schicken nach Sereganten.

Alle:

Sereganten sind außer Welt sie sind ja hierhergestellt, auf-auf ihr Hirten, das Sschaflein zu seh'n. Fort von

Kolumbán Zsuzsa, a Népművészet Mestere ezt a múltba nyúló és ma is élő karácsonyi német népszokás szereplőit valóságghú felállításban és öltözékben, babákon jelenítette meg, amelyet hitelességére tekintettel a Néprajzi Múzeum megvásárolt a gyűjteménye számára.

den Feldern, was haben wir geseh'n. Eine engelische Musik vom Himmel erschallt. Wir eilen, wir eilen nach Betlehem in Stall. Zu zeigen ist der Hirte, zu zeigen ist der andre, das wir auch möchten nach Betlehem herwandern, das wir auch möchten, das Kindelein anbeten. Weil er kommt vom Himmel die Erde retten, O Jungfrau Maria ist dir das nich hart, am spitzigen Stroh liegt das Kindelein so zart, liegt er im Krippe der herzige Schatz. Ist den für unser Löser kein andren Platz Sag an mein' liebe Maria wo hast du das erfahren.

Maria:

Und wo ich das erfahren hab', das will ich euch noch sagen. Mein' Red willich ich nicht sparen ein solches Lieb zu tragen.

Alle:

Einzer schönes Kind zwischen Esel und ein Rind Ein reines, ein feines, ein goldliebreiches Kind Jetzt steh'n wir von dem Herr sein Tisch, Herr sein Tisch, Herr Jesu Christ, gelobt sei Jesus Christus. Ihr Hirten geht naus wir tragen's nach Haus, wir wollen fortreisen und Jesus sollt's heißen Maria reist fort nach ein anders neues Ort

Alle:

Wir wünschen ein' glücklichen Weihnachtfeiertag.

*Ihr Kindelein kommet, o kommet doch all!
Zur Krippe her kommet in Betlehem Stall:
Und seht, was in dieser hocheilige Nacht,
Der Vater im Himmel für Freunde uns macht.*

*O seht in der Krippe, im nachlichen Stall,
Seht hier bei das Lichteins hellglänzenden Strahl
In armlichen Windeln das himmlische Kind.
Viel schöner und holder als Engel es sind.*

Boross Marietta

Irodalom:

Herlett György: Winterbräuche in Szulok (Diplomamunka 1988.)
Prixler Angéla: Szulok. (Néprajzi Múzeum Eth. Adattár 22221.)

